

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТКУ ХОРТИНГУ
ЯК НАЦІОНАЛЬНОГО ВИДУ СПОРТУ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ФІЛОСОФСЬКЕ І
ПСИХОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ЯК ВИДУ БОЙОВОГО МИСТЕЦТВА**

УДК 355.233.2:796 [-058.86:-053.6]

*Сергій Болтівець,
Олена Галушко,
м. Київ*

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНОГО ОБ'ЄДНАННЯ
ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В ХОРТИНГУ**

Актуальність дослідження. Особливий для України період 2014–2017 років зумовив актуалізацію інституційного розвитку дитячих і молодіжних об'єднань військово-спортивної спрямованості, до яких належить Всеукраїнська громадська організація „Українська федерація хортингу“, яка розвиває національний вид спорту України – хортинг. Одним із найголовніших і завжди актуальних державних завдань є організація виховання молодого покоління. Становлення ефективної взаємодії між об'єднаннями дітей, молоді та державними інституціями на пряму залежить від якісних змін моделі державного управління в Україні, серед яких децентралізація, послаблення неефективних адміністративно-командних і суто регулятивних методів тощо.

Революція Гідності відкрила новий етап в історії розвитку громадянського суспільства, продемонструвала вплив громадськості на суспільно-політичні перетворення, стала поштовхом для оновлення та переформатування влади. Зміни, які відбулися протягом 2014–2017 років вимагають оновлення змісту інституційного розвитку об'єднань дітей та молоді військово-спортивної спрямованості. Необхідність посилення змісту патріотичного виховання впливає насамперед із того, що, по-перше, у війні народилася нація, яка має творити свою незалежну культуру та історію й завжди пам'ятати про те, якою дорогою ціною було заплачено за це народження; по-друге, саме відродження нації ще не означає кардинальну зміну якості суспільного життя.

Поняття українського патріотизму є державно-політичним: назва народу визначає назву її держави та має об'єднувати всіх, хто проживає на території України. Першочерговим завданням нашої держави є виховання громадянина-патріота. „Як немає людини без самолюбства, так немає людини без любові до Батьківщини, і ця любов дає вихованню ключ до серця людини і могутнього опору для боротьби з її поганими природними, особистими, сімейними і родовими нахилами“ (К. Ушинський) [18, с. 99]. Сформованість патріотичних почуттів сприяє духовному оздоровленню народу. Становлення громадянського суспільства передбачає розвиток національної самосвідомості, суттєве перетворення громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості. Основними засадами функціонування громадянського суспільства є гуманізм, свобода, верховенство закону, соціальна справедливість і толерантність, що у свою чергу гарантує умови для зростання добробуту народу. 22 січня 2016 року в історичний день проголошення УНР найбільші патріотичні організації України створили Асоціацію для розвитку національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Урочисте підписання Меморандуму про створення Асоціації відбулось в рамках акції „Об'єднаємо береги Дніпра живим ланцюгом“. Засновниками Асоціації стали: „Цивільний корпус „АЗОВ““, „Пласт – Національна Скаутська Організація України“, „Спілка Української Молоді в Україні“, „Молодіжний Націоналістичний Конгрес“, братство козацького бойового Звичаю „Спас“, „Молодий Народний Рух“, „Національний Альянс“, „Батьківщина Молода“, „Громадський сектор Євромайдану“, „Всеукраїнське об'єднання військово-патріотичних клубів“ [3].

Враховуючи, що рівень впливу держави на розвиток громадського сектору є достатньо високим, слід відзначити тенденцію до зростання ролі об'єднань дітей та молоді. Узагальнено фактичні дані щодо кількості дитячих і молодіжних громадських об'єднань. Так, у 2014 році в Україні нараховувалось 61090 громадських організацій з них: 7,8 % – молодіжних організацій (або 4765,0) та 2,2 % – дитячих організацій (або 1343,1).

Мета статті – аналіз законодавчої, нормативної та розпорядчої бази інституційного розвитку дитячих і молодіжних організацій національно-патріотичного й військово-спортивного спрямування за три останні роки.

Стан наукового розроблення проблеми. Важливими для подальших досліджень інституційного розвитку дитячих і молодіжних об'єднань військово-спортивної спрямованості, до яких належить Всеукраїнська громадська організація „Українська федерація хортингу“, яка розвиває хортинг – національний вид спорту України, є праці науковців: Д. Буданова [2], С. Дзюбак [5], З. Діхтяренко [6], Е. Єрмоєнко [7], М. Медникової [9], О. Мельник, В. Оржеховської, Т. Федорченко [12], А. Хатько [19], Б. Шаповалова [20], О. Шило [21] та ін.

Виклад основного матеріалу. Об'єктивною є тенденція дедалі ширшого залучення об'єднань дітей та молоді до процесу формування та реалізації державної молодіжної політики, у тому числі й до інституційного розвитку дитячих і молодіжних об'єднань військово-спортивної спрямованості. Варто зазначити, що більшість стратегічних документів, зокрема, плани пріоритетних дій Кабінету Міністрів України з 2016 року розробляються у постійній співпраці з активом дитячих і молодіжних організацій. Основними засадами державно-громадської співпраці є громадська активність, партнерство, відкритість і відповідальність, політична незалежність, запобігання корупції, раціональний та збалансований розвиток, комплексність. Так, із метою налагодження ефективного діалогу та партнерських відносин органів державної влади, органів місцевого самоврядування з організаціями громадянського суспільства у 2016 році Указом Президента України від 26.02.2016 № 68 „Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні“ було затверджено Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки [1].

Інструменти державної політики інституційного розвитку об'єднань дітей та молоді. Протягом останніх років нормативна база, що регулює діяльність організацій громадянського суспільства значно поліпшила законодавче поле для створення та діяльності об'єднань дітей та молоді. Так, прийнято Закони України „Про громадські об'єднання“, „Про благодійну діяльність і благодійні організації“, в основу яких покладено європейські стандарти. В результаті прийнятих змін до нормативних актів України забезпечено сприятливе законодавче поле для створення та діяльності організацій громадянського суспільства шляхом розв'язання проблеми безпосереднього ведення організаціями громадянського суспільства підприємницької діяльності та оподаткування такої діяльності; розширений обсяг повноважень об'єднань, а також здійснено спрощення реєстраційних процедур і процедур отримання громадськими об'єднаннями статусу неприбуткової організації.

Серед розмаїття нормативних актів, що регулюють інституційний розвиток об'єднань дітей та молоді, законодавчі акти варто класифікувати за такими групами:

- нормативні акти, що поширюють свою дію на всі громадські об'єднання (Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України „Про громадські об'єднання“, Закон України „Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців і громадських формувань“ та ін.);

- нормативні акти, якими регулюється діяльність окремих видів громадських об'єднань, основними з яких є наступні: Закони України: „Про свободу совісті та релігійні організації“, „Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності“, „Про молодіжні та дитячі громадські організації“, „Про благодійну діяльність та благодійні організації“, „Про волонтерську діяльність“, „Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності“, „Про професійних творчих працівників та творчі спілки“, „Про фізичну культуру і спорт“ та ін.;

- нормативні акти, які регулюють правовий статус певної групи осіб (Закони України: „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“, „Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист“, „Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні“, „Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні“, „Про молодіжні та дитячі громадські організації“, „Про волонтерську діяльність“, „Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні“ тощо) [8].

Патріотизм як діяльно виражена любов до своєї Батьківщини, відданість Вітчизні, народу України дедалі більше місце займає у розпорядчій, нормативній та законодавчій діяльності органів державної влади. Дітей та молодь у цьому напрямку спрямовує Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки, затверджена Указом Президента України від 13 жовтня 2015 року за № 580/2015 та Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 року за № 641.

У *Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки* наголошується, що в Україні національно-патріотичне виховання дітей та молоді має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України. Актуальність національно-патріотичного виховання громадян, особливо дітей та молоді, зумовлюється процесом консолідації та розвитку українського суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають подальшого вдосконалення системи національно-патріотичного виховання, оптимізації державної політики у зазначеній сфері. Національно-патріотичне виховання має набути характеру системної та цілеспрямованої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, навчальних закладів, інститутів громадянського суспільства, громадян з формування у людини і громадянина високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй державі.

Стратегія національно-патріотичного виховання розроблена відповідно до положень Конституції України, законів України „Про освіту“, „Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті“, „Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки“, „Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років“, Постанови Верховної Ради України від 12 травня 2015 року № 373-УІІІ „Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді“ та інших нормативно-правових актів, а також на основі аналізу стану й проблем національно-патріотичного виховання в Україні за часів її незалежності [17].

Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 року за № 64 [10], визначає, що патріотичне виховання спирається на загальнопедагогічні принципи виховання, такі як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових й індивідуальних особливостей. Водночас патріотичне виховання має власні принципи, що відображають його специфіку. Серед них:

- принцип національної спрямованості, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;

- принцип самоактивності й саморегуляції забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях і вчинках;

- принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування в дітей та учнівської молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;

- принцип соціальної відповідності обумовлює потребу узгодження змісту і методів патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується

виховний процес, і має на меті виховання в дітей і молоді готовності до захисту Вітчизни та ефективного розв'язання життєвих проблем;

- принцип історичної і соціальної пам'яті спрямований на збереження духовно-моральної та культурно-історичної спадщини українців і відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;

- принцип міжпоколінної наступності втілення якого має на меті збереження для нащадків зразків української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні.

Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Типового положення про координаційну раду з питань національно-патріотичного виховання при місцевій державній адміністрації“ (№ 999, від 7 грудня 2016) визначає діяльність Координаційної ради. Так, Координаційна рада у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, наказами міністерств, розпорядженнями голови місцевої держадміністрації, а також цим Типовим положенням. Основними завданнями координаційної ради є:

1) сприяння: здійсненню повноважень місцевої держадміністрації з питань національно-патріотичного виховання на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, зокрема, в частині виконання законодавства щодо всебічного розвитку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя; співпраці місцевої держадміністрації з громадськими об'єднаннями з питань національно-патріотичного виховання; провадженню інформаційно-просвітницької діяльності з національно-патріотичного виховання;

2) участь у сприянні місцевою держадміністрацією роботі громадських об'єднань національно-патріотичного спрямування, військово-патріотичних центрів, гуртків, клубів;

3) участь у проведенні моніторингу здійснення заходів із національно-патріотичного виховання на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

4) підготовки пропозицій щодо удосконалення актів місцевої держадміністрації та підвищення ефективності її діяльності з національно-патріотичного виховання на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці відповідно до пріоритетів і основних напрямів національно-патріотичного виховання, визначених у Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки, затвердженій Указом Президента України від 13 жовтня 2015 р. № 580; розвитку військово-патріотичної та військово-спортивної підготовки молоді й всебічного сприяння місцевими держадміністраціями проведенню Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри „Сокіл“ („Джура“) [13].

Наказ Міністерства молоді та спорту України „Про затвердження Порядку реалізації програм, проектів та проведення заходів державної політики у молодіжній сфері“ (№ 808, від 3 березня 2016 року) [11] за погодженням із Міністерством фінансів України затверджує нову редакцію Порядку реалізації програм, проектів і проведення заходів державної політики у молодіжній сфері. Відповідний наказ Мінмолодьспорту України від 3 березня 2016 року № 808 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 березня 2016 року за № 453/28583. Порядком передбачено: збільшення вдвічі норми на харчування учасників заходів (до 60 грн.); збільшення тривалості заходів (наметові табори – до 14 днів; акції, ігри, конкурси, змагання – до 10 днів; семінари, тренінги – до 6 днів та інші); збільшення вдвічі витрат на призи. Також передбачено, що при проведенні заходів місцевого рівня можуть застосовуватись або норми, визначені Порядком, або інші норми, затверджені розпорядчим документом органів місцевого самоврядування. Таким чином, органи місцевого самоврядування можуть самостійно визначати фінансові умови проведення місцевих молодіжних заходів за кошти місцевих бюджетів.

Програма національно-патріотичного виховання дітей та молоді у Донецькій області на 2016–2020 роки є за своїм змістом регіональною програмою національно-патріотичного виховання, що покликана створити дійову та ефективну систему виховної роботи в області, особливостями якої є комплексний підхід до виконання, а саме: взаємодія між державними установами та громадськими організаціями [14].

Проект Закону України „Про внесення змін до Закону України „Про фізичну культуру і спорт“ щодо започаткування службово-прикладного та військово-прикладного спорту [15], розроблений Мінмолодьспорту України, в цілому ухвалений Верховною Радою України за номером № 5616, передбачає започаткування службово-прикладного та військово-прикладного спорту. Встановлюється, що службово-прикладний та військово-прикладний спорт – це напрям спорту, пов’язаний з виконанням військовослужбовцями і працівниками Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб своїх службових обов’язків. Передбачено, що спортсмени вищої категорії, які проходять військову службу у силових структурах можуть зараховуватися до закладів фізичної культури і спорту або призначатися на посади у структурних підрозділах, на які покладені функції з спортивної діяльності. При цьому їм мають створюватися необхідні умови для підвищення спортивної майстерності, а також забезпечується можливість брати участь у міжнародних, всеукраїнських й інших спортивних змаганнях. Державна підтримка та розвиток службово-прикладних і військово-прикладних видів спорту – це вагомий внесок у підвищення обороноздатності країни.

Інституційно-фінансовий розвиток об’єднань дітей та молоді:

1. Надання прямої фінансової підтримки об’єднанням дітей та молоді ґрунтується на визнанні суспільно корисної діяльності організацій громадянського суспільства. Розроблення ефективних рішень, надання соціальних послуг, розвиток благодійництва та волонтерства, боротьба з корупцією – цієї суспільно корисної діяльності громадських об’єднань гостро потребує Україна як демократична правова держава. Залучення ресурсів та активності об’єднань дітей та молоді не тільки корисне, але і соціально-економічно вигідне для держави: послуги організацій громадянського суспільства якнайкраще відповідають потребам їх користувачів, а також у багатьох випадках економніші, ніж аналогічні послуги від самої держави або від бізнесу. Демократичні держави активно використовують переваги від залучення об’єднань дітей та молоді до співпраці, застосовуючи різноманітні механізми фінансової підтримки. В Україні запроваджено низку інструментів державної фінансової підтримки організацій громадянського суспільства, що в цілому відповідає світовим підходам до такого фінансування, проте практика такої підтримки потребує суттєвого доопрацювання, зокрема, в питаннях підтримки інституційного розвитку організацій військово-спортивної спрямованості, до яких належать як дитячі і молодіжні об’єднання, що виникли в умовах становлення сучасної української держави („Хортинг“). Детальнішої уваги заслуговують два основні інструменти, що активно використовуються як центральними органами виконавчої влади, так і місцевими органами влади: фінансова підтримка об’єднань дітей та молоді, спрямована на забезпечення діяльності, у тому числі утримання. Доступна, як правило, лише для окремих видів об’єднань дітей та молоді, наприклад, для громадських об’єднань ветеранів, інвалідів, фізкультурно-спортивних товариств, національних творчих спілок; фінансова підтримка об’єднань дітей та молоді, спрямована на виконання (реалізацію) програм (проектів, заходів), що розподіляється на конкурсних засадах [4].

2. Надання непрямої фінансової підтримки організаціям дітей та молоді.

Непряма фінансова підтримка об’єднань дітей та молоді забезпечується шляхом запровадження повного або часткового звільнення їх від оподаткування, що спрямоване на заохочення стимулювання або діяльності об’єднань дітей та молоді, донорів таких організацій, бенефіціарів (отримувачів). Як і в більшості європейських країн, в Україні непряма фінансова підтримка об’єднань дітей та молоді представлена у наступних формах: звільнення від сплати податку на прибуток; надання пільг щодо сплати деяких податків і на певні види операцій; податкові пільги та знижки для донорів (жертводавців), якщо пожертву зроблено на користь об’єднань дітей та молоді; звільнення або пільга з податку на доходи бенефіціарів (отримувачів) допомоги від об’єднань дітей та молоді; преференції при укладенні угод оренди державного та комунального майна об’єднаннями дітей та молоді.

Оскільки більшість із вищезазначених форм непрямої фінансової підтримки є недоотриманими державою податковими надходженнями, вони розглядаються як непрямі

державні субсидії організаціям громадянського суспільства, їх донорам і бенефіціарам. На загальнодержавному рівні непряма фінансова підтримка реалізована у вигляді пільг і знижок для загальнодержавних податків та у вигляді делегованого права органам місцевого самоврядування щодо надання понижених ставок для місцевих податків.

Запровадження часткового або повного звільнення від оподаткування є досить ефективним стимулом для розвитку об'єднань дітей та молоді. Так, відповідно до інформації Державної служби статистики України 44 громадськими організаціями та установами для своєї діяльності у 2015 році з різних джерел отримано 6,3 млрд. грн., що в 1,5 рази більше, ніж у 2014 (4,1 млрд. грн.). Основну частину становили надходження від благодійності – 3,7 млрд. грн., або 58,8 % від загальної суми фінансування. Від членських внесків отримано 611,6 млн. грн., або 9,7 %, від господарської діяльності товариств, підприємств, створених громадськими організаціями для виконання їх мети та напрямів діяльності – 549,7 млн. грн., або 8,7 %. При цьому, у 2015 році використано коштів на сплату податків і платежів у розмірі 241,1 млн. грн., що на 34,3 млн. грн. менше ніж у 2014 році (275,4 млн. грн.). Аналіз статистичних даних свідчить, що при зростанні доходів громадських організацій у 2015 році на 2,2 млрд. грн. у порівнянні з 2014 роком, на сплату податків і обов'язкових платежів у 2015 використано на 34,3 млн. грн. менше коштів ніж у 2014 [16]. Зменшення сплати податків і обов'язкових платежів при значному зростанні доходів пояснюється законодавчими змінами щодо оподаткування податком на прибуток неприбуткових організацій, та в цілому зміною підходу щодо визначення об'єктів оподаткування громадських організацій.

Висновок. Становлення ефективної взаємодії між об'єднаннями дітей та молоді й державними інституціями безпосередньо залежить від якісних змін моделі державного управління в Україні, серед яких децентралізація, послаблення неефективних адміністративно-командних і суто регулятивних методів, в особливий для України період 2014–2017 років зумовило актуалізацію інституційного розвитку дитячих і молодіжних об'єднань військово-спортивної спрямованості, до яких належать Всеукраїнська громадська організація „Українська федерація хортингу“, яка розвиває національний вид спорту України – хортинг. В Україні вплив держави на розвиток громадського сектору залишається достатньо високим, що посилює тенденцію зростання ролі об'єднань дітей та молоді в ініціюванні, формуванні та реалізації національно-патріотичної спрямованості державної молодіжної політики, а виховання дітей та молоді стає одним із пріоритетних напрямів діяльності держави й суспільства щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції, духовні цінності, володіє відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатна реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства, сповідує європейські цінності, готова до виконання обов'язку щодо захисту Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України. Чинна законодавча, нормативна та розпорядча база інституційного розвитку дитячих і молодіжних організацій національно-патріотичного й військово-спортивного спрямування набула значних змін, доповнень із 2014–2017 рік продовжує вдосконалюватись. Однак, зміст її формування значною мірою залежить від ініціативності, наполегливості, активності суб'єктів дитячого та молодіжного руху, представлених загальносуспільно визнаною Всеукраїнську громадську організацію „Українська федерація хортингу“, яка розвиває національний вид спорту України – хортинг, військово-спортивного спрямування, до яких рівною мірою, – як і до Української Держави, – звернений сучасний суспільний запит щодо готовності молоді до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, збереження її незалежності та територіальної цілісності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні мультидисциплінарної проблеми „Інституційна свідомість праобразу Хортицької Січі у молодіжному відродженні автентичного Українського військового спорту“.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична доповідь „Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні“ [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/2012_nauk_an_rozrobku/stan_poz_gp_sus.pdf.

2. Буданов Д. Дослідження національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри „Хортинг-патріот“ як форми фізичного та патріотичного виховання / Денис Буданов // Теорія і методика хортингу. Вип. 4, 2015. – С. 7–16.
3. Громадськість створила Асоціацію для розвитку національно-патріотичного виховання дітей та молоді. – 25 січня 2016 [Електронний ресурс] / Міністерство молоді та спорту України. – Режим доступу до статті : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/21665>.
4. Джерела фінансування громадських організацій: європейський та український досвід [Електронний ресурс] / Розвиток громади. – Режим доступу до статті : <http://rozvytok-hromady.com/po-suti/djerela-finansuvannia-hromadskyx-orhanizacii-ievropeiskyi-ta-ukrainskyi-dosvid>.
5. Дзюбак С. Довгоклінкова зброя: історичні традиції й практичне застосування в хортингу та в українському козацтві / Сергій Дзюбак // Теорія і методика хортингу. Вип. 5, 2016. – С. 68–77.
6. Діхтяренко З. Патріотичне виховання молодших школярів у процесі тренувань хортингом / Зоя Діхтяренко // Теорія і методика хортингу. Вип. 3, 2015. – С. 184–195.
7. Єрмоєнко Е. Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра „Хортинг-патріот“ як форма національно-патріотичного та фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів України / Едуард Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. Вип. 4, 2015. – С. 163–185.
8. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016–2020. – К. : – Ваїте, 2016. – 280 с.
9. Меднікова М., Буданов Д. Національна виховна система хортингу, як один із базових компонентів ідентифікації нації / Марина Меднікова, Денис Буданов // Теорія і методика хортингу. Вип. 5, 2016. – С. 60–67.
10. Наказ МОН України „Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах“ від 16.06.2015 № 641 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068->.
11. Наказ Міністерства молоді та спорту „Про затвердження порядку реалізації програм, проєктів та проведення заходів державної політики у молодіжній сфері“ (№ 808, від 3 березня 2016 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : http://www.dsmsu.gov.ua/media/2016/04/01/12/808_1.pdf.
12. Оржеховська В., Федорченко Т., Єрмоєнко Е., Діхтяренко З., Мельник О. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу (проєкт) / В. Оржеховська, Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, З. Діхтяренко, О. Мельник // Теорія і методика хортингу. Вип. 5, 2016. – С. 17–34.
13. Постанова КМУ „Про затвердження Типового положення про координаційну раду з питань національно-патріотичного виховання при місцевій державній адміністрації“ [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249625271>.
14. Програма національно-патріотичного виховання дітей та молоді у Донецькій області на 2016–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://donoda.gov.ua/?lang=ru&sec=02.08&iface=Public&cmd=showdoc&args=id:4776>.
15. Проєкт Закону про внесення змін до Закону України „Про фізичну культуру і спорт“ щодо започаткування службово-прикладного та військово-прикладного спорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60834.
16. Підраховано за даними Державної служби статистики України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу сайту : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

17. Указ Президента України „Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки“ №580/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>.
18. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні // К. Д. Ушинський Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. – К.: Рад. школа, 1983. – Т. 1. – С.43–103. – С. 99.
19. Хатько А. Соціальні мережі як ефективний засіб популяризації хортингу – національного виду спорту / Алла Хатько // Теорія і методика хортингу. Вип. 2, 2014. – С. 183–191.
20. Шаповалов Б. Підготовка старшокласників до дій в екстремальних ситуаціях у процесі військово-патріотичного виховання (на прикладі хортингу) / Борис Шаповалов // Теорія і методика хортингу. Вип. 2, 2014. – С. 63–69.
21. Шило О., Майборода І. Військово-патріотичне виховання молоді та військовослужбовців Збройних Сил України засобами військового хортингу // Олексій Шило, Ігор Майборода // Теорія і методика хортингу. Вип. 4, 2015. – С. 58–64.

REFERENCES

1. *Analitichna dopovid „Pro stan rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini“* [Analytical report „About state of development of civil society in Ukraine“]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen – National Institute for Strategic Studies. Retrieved from http://www.niss.gov.ua/public/File/2012_nauk_an_rozrobku/stan_poz_gp_sus.pdf.
2. Budanov, D. (2015). *Doslidzhennia natsionalnoi dytiacho-yunatskoi viiskovo-sportyvnoi hry „Khortynh-patriot“ yak formy fizychnoho ta patriotychnoho vykhovannia* [Study of the National military sport game for youth „Horting-patriot“ as a form of physical and patriotic education]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 4* (pp. 7–16). Kyiv: Palyvoda A. V.
3. *Hromadskist stvoryla Asotsiatsiiu dlia rozvytku natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei ta molodi. – 25 sichnia 2016* [The community has created the Association for the development of national-patriotic education of children and youth. – January 25, 2016]. *Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy – Ministry of Youth and Sports of Ukrain..* Retrieved from <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/21665>.
4. *Dzherela finansuvannia hromadskykh orhanizatsii: yevropeyskyi ta ukrainskyi dosvid* [Sources of NGO funding: European and Ukrainian experience]. *Rozvytok hromady. – Community development..* Retrieved from <http://rozvytok-hromady.com/po-suti/djerela-finansuvannia-hromadskykh-orhanizatsii-ievropeyskyi-ta-ukrainskyi-dosvid>.
5. Dziubak, S. (2016). *Dovhoklynkova zbroia: istorychni tradytsii i praktychne zastosuvannia v khortynhu ta v ukrainskomu kozatstvi* [Long-blade arms: historical traditions and practical application in Horting trainings and by Ukrainian Cossacks]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 5* (pp. 68–77). Kyiv: Palyvoda A. V.
6. Dikhtiarenko, Z. (2015). *Patriotychno vykhovannia molodshykh shkoliariv u protsesi trenuvan khortynhom* [Patriotic education of junior purples in the training process of Horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 3* (pp. 184–195). Kyiv: Palyvoda A. V.
7. Yeromenko, E. (2015). *Natsionalna dytiacho-yunatska viiskovo-sportyvna hra „Khortynh-patriot“ yak forma natsionalno-patriotychnoho ta fizychnoho vykhovannia uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy* [National junior military sport game „Horting-patriot“ as a form of national-patriotic and physical training of pupils in Ukrainian public schools]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 4* (pp. 163–185). Kyiv: Palyvoda A. V.
8. *Isnuiuchi mekhanizmy spivpratsi orhaniv derzhavnoi vlady z orhanizatsiiamy hromadianskoho suspilstva v konteksti realizatsii Natsionalnoi stratehii spryiannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini 2016–2020 (2016)* [The existing mechanisms of cooperation of public authorities with civil society organizations in the context of the National Strategy for Civil Society Development in Ukraine 2016–2020.]. Kyiv: Vaite.

9. Mednikova, M., & Budanov, D. (2016). Natsionalna vykhovna systema khortynhu, yak odyz iz bazovykh komponentiv identyfikatsii natsii [National educational system of Horting as one of the basic components of national identification]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 5* (pp. 60–67). Kyiv: Palyvoda A. V.
10. Nakaz MON Ukrainy „Pro zatverdzhennia Kontseptsii natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei i molodi, Zakhodiv shchodo realizatsii Kontseptsii natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei i molodi ta metodychnykh rekomendatsii shchodo natsionalno-patriotychnoho vykhovannia u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh“ (2015). [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine „On Approval of the Concept of National Patriotic Education of Children and Youth, Measures to implement the Concept of National Patriotic Education of Children and Youth and methodical recommendations for national-patriotic education in public schools“] (*Decree No. 641*, June 16). Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068->.
11. Nakaz Ministerstva molodi ta sportu „Pro zatverdzhennia poriadku realizatsii prohram, proektiv ta provedennia zakhodiv derzhavnoi polityky u molodizhnii sferi“ (2016). [Order of the Ministry of Youth and Sport „On approval of the implementation of programs, projects and holding events of State Policy in the Youth Area“] (*Decree No. 808*, March 3). Retrieved from http://www.dsmsu.gov.ua/media/2016/04/01/12/808_1.pdf.
12. Orzhekhovska, V., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., & Melnyk, O. (2016). Kontseptsiiia natsionalnoi filosofii vykhovannia ditei ta molodi v Ukraini na zasadakh khortynhu (proekt) [The concept of national philosophy of education of children and youth in Ukraine on the basis of Horting (project)]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 5* (pp. 17–34). Kyiv: Palyvoda A. V.
13. Postanova KМУ „Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro koordynatsiinu radu z pytan natsionalno-patriotychnoho vykhovannia pry mistsevi derzhavni administratsii“ [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine „On Approval of the Model Regulations on the Coordination Council of National-Patriotic Education at the Local State Administration“]. Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249625271>.
14. *Prohrama natsionalno-patriotychnoho vykhovannia dite ta molodi u Donetskii oblasti na 2016–2020 roky* [Program of national-patriotic education of children and youth in the Donetsk Region in 2016–2020 years]. Retrieved from <http://donoda.gov.ua/?lang=ru&sec=02.08&iface=Public&cmd=showdoc&args=id:4776>.
15. *Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy „Pro fizychnu kulturu i sport“ shchodo zapochatkuvannia sluzhbovo-prykladnoho ta viiskovo-prykladnoho sportu* [Draft Law on Amendments to the Law of Ukraine „On Physical Culture and Sports“ as regards the introduction of service-applied and military-applied sports]. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60834.
16. *Pidrakhovano za danymy Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy* [Calculated according to the State Statistics Service of Ukraine]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
17. Ukaz Prezydenta Ukrainy „Pro Stratehiiu natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei ta molodi na 2016–2020 roky“ (2015). [Decree of the President of Ukraine „On the Strategy of National Patriotic Education of Children and Youth for 2016–2020“]. (*Decree No. 580/2015*). Retrieved from <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494>.
18. Ushynskiy, K. D. (1983). *Pro narodnist u hromadskomu vykhovanni: Vol. 1* [About the nation in public education]. *Vybrani pedahohichni tvory [Selected pedagogical works]*, (pp. 43–103). Kyiv: Rad. shkola.
19. Khatko, A. (2014). Sotsialni merezhi yak efektyvnyi zasib populiaryzatsii khortynhu – natsionalnoho vydu sportu [Social media as an effective instrument of popularization of Horting - Ukrainian national kind of sports]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 2* (pp. 183–191). Kyiv: Palyvoda A. V.
20. Shapovalov, B. (2014). Pidhotovka starshoklasnykiv do dii v ekstremalnykh sytuatsiakh u protsesi viiskovo-patriotychnoho vykhovannia (na prykladi khortynhu) [Formation of readiness of

- upper-form pupils in extreme situations in the process of military-patriotic education (by the example of Horting)]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 2* (pp. 63–69). Kyiv: Palyvoda A. V.
21. Shylo, O., & Maiboroda, I. (2015). Viiskovo-patriotychne vykhovannia molodi ta viiskovosluzhbovtsiv Zbroinykh Syl Ukrainy zasobamy viiskovoho khortynhu [Military-patriotic education of youth and soldiers of the Ukrainian Armed Forces by means of military horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 4* (pp. 58–64). Kyiv: Palyvoda A. V.

Сергій Болтівець, Олена Галушко.

Інституційний розвиток військово-спортивного об'єднання дітей та молоді в хортингу.

В статті досліджується особливий для України період 2014–2017 років, який зумовив актуалізацію інституційного розвитку дитячих і молодіжних об'єднань військово-спортивної спрямованості, до яких належить Всеукраїнська громадська організація „Українська федерація хортингу“, яка розвиває національний вид спорту України – хортинг. Звертається увага та аналізуються: Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки, яка розроблена відповідно до положень Конституції України, законів України „Про освіту“, „Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті“, „Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки“, „Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років“, Постанови Верховної Ради України від 12 травня 2015 року № 373-VIII „Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді“ та інших нормативно-правових актів, а також на основі аналізу стану й проблем національно-патріотичного виховання в Україні за часів її незалежності [17]; Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 року за № 64 [10], визначає, що патріотичне виховання спирається на загальнопедагогічні принципи виховання, такі як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових й індивідуальних особливостей; Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Типового положення про координаційну раду з питань національно-патріотичного виховання при місцевій державній адміністрації“ (№ 999, від 7 грудня 2016) визначає діяльність Координаційної ради тощо.

Ключові слова: *інституційний розвиток, державні інституції, об'єднання дітей та молоді, патріотичне виховання, принципи патріотичного виховання, військово-спортивне виховання, хортинг, виховання громадянина-патріота, нормативні акти, реалізація програм, проекти, проведення заходів державної політики, молодіжна сфера.*

Sergey Boltivets, Olena Halushko.

State Institute of Family and Youth Policy of Ukraine (Isaakyan St. 18, office 105, Kyiv).

Institutional development of the military-sports association of children and youth in Horting.

The article deals with the special period for Ukraine for 2014–2017, which is prompted actualization of institutional development of children and youth associations of military-sports orientation, which belongs to all-Ukrainian public organization „Ukrainian Federation of Horting“, which develops a national sport of Ukraine – horsing. Attention is also drawn analyzed: Strategy of national-patriotic education of children and children young people for 2016–2020, developed in accordance with the provisions the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine „On Education“, „On Legal Status and Commemorating the fighters for the independence of Ukraine in the XX century“, „Pro Condemnation of the communist and national-socialist (Nazi) Totalitarian regimes in Ukraine and the prohibition of the propaganda of their symbols“, „About perpetuating the victory over Nazism in the Second World War of 1939–1945 years“, Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated May 12, 2015, № 373-VIII „About the honoring of the ATO's

heroes and perfection National-patriotic upbringing of children and youth“ and others Normative legal acts, as well as on the basis of analysis of the state and problems National patriotic education in Ukraine since independence; Concepts of national-patriotic education of children and youth, Approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 16/06/2015 in the year № 64, determines that patriotic education is based on General pedagogical principles of education, such as childhood centering, Natural correspondence, cultural conformity, humanism, age-related consideration and individual characteristics; Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine „On Approval of the Model Regulations on the Coordination Council on issues National patriotic education with local state administration“ (№ 999 of December 7, 2016) defines the activities of the Coordinating Council, etc.

Key words: institutional development, state institutions, associations children and youth, patriotic education, principles of patriotic education, military sports education, Horting, upbringing of a patriot citizen, normative acts, implementation of programs, projects, carrying out of state measures Politics, youth sphere.

Сергей Болтivec, Елена Галушко.

Институциональное развитие военно-спортивного объединения детей и молодежи в хортинге.

В статье исследуется особый для Украины период 2014–2017 годов, который обусловил актуализацию институционального развития детских и молодежных объединений военно-спортивной направленности, к которым относится Всеукраинская общественная организация „Украинская федерация хортинга“, которая развивает национальный вид спорта Украины – хортинг. Обращается внимание и анализируются: Стратегия национально-патриотического воспитания детей и молодежи на 2016–2020 годы, которая разработана в соответствии с положениями Конституции Украины, законов Украины „Об образовании“, „О правовом статусе и чествования памяти борцов за независимость Украины в XX веке“, „Об осуждении коммунистического и национал-социалистического (нацистского) тоталитарных режимов в Украине и запрет пропаганды их символики“, „Об увековечении победы над нацизмом во Второй мировой войне 1939–1945 годов“, Постановления Верховной Рады Украины от 12 мая 2015 № 373-VIII „О чествовании героев АТО и совершении воспитания национально-патриотического воспитания детей и молодежи“ и других нормативно-правовых актов, а также на основе анализа состояния и проблем национально-патриотического воспитания в Украине во времена ее независимости [17]; Концепции национально-патриотического воспитания детей и молодежи, утвержденная приказом Министерства образования и науки Украины от 16.06.2015 года № 64 [10], определяет, что патриотическое воспитание опирается на общепедагогические принципы воспитания, такие как ребенкоцентризм, природосоответственность, культуросоответственность, гуманизм, учета возрастных и индивидуальных особенностей; Постановление Кабинета Министров Украины „Об утверждении Типового положения о координационном совете по вопросам национально-патриотического воспитания при местной государственной администрации“ (№ 999, от 7 декабря 2016) определяет деятельность Координационного совета и т. п.

Ключевые слова: институциональное развитие, государственные учреждения, объединения детей и молодежи, патриотическое воспитание, принципы патриотического воспитания, военно-спортивное воспитание, хортинг, воспитание гражданина-патриота, нормативные акты, реализация программ, проекты, проведение мероприятий государственной политики, молодежная сфера.